

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
*Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
 адміністрування*
Кафедра менеджменту та адміністрування
СИЛАБУС
Громадянське суспільство та сучасна демократія

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Руденко О.М.

 (підпис) (прізвище та ініціали)

« 26 » серпня 2024 р.

Розробник (-и): Дітковська М.Ю., доцент, к.держ.упр., доцент

 (прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання) (підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри *менеджменту та
 адміністрування*

 (назва кафедри)

Протокол від «26» серпня 2024 р. № 11

Узгоджено з гарантом освітньої програми: _____

 (підпис) (прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова.
Мова викладання	українська.
Рік навчання та семестр	3 рік 1 семестр, освітня програма «Менеджмент».
Викладач (-і)	Дітковська М.Ю., доцент, к.держ.упр.
Профайл викладача (-ів)	https://pumo.stu.cn.ua/wp-content/uploads/2023/10/profil-vykladacha_ditkovska.pdf .
Контакти викладача	ditkovska@stu.cn.ua

2. Анотація курсу. Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для опанування теоретичних основ та придбання практичних навичок з питань Громадянського суспільства та сучасної демократії. У курсі представлено як огляд методичних положень, так і практичних процедур та інструментів, які потрібні для процесів створення, ефективного формування, функціонування та розвитку громадянського суспільства та сучасної демократії. Процес освоєння курсу полягає у пошуку об'єктивних умов розвитку зв'язків та факторів, що визначають успіх громадянського суспільства та сучасної демократії. Вивчення дисципліни дозволяє оволодіти апробованими формами та методами розвитку громадянського суспільства та сучасної демократії.

3. Мета та цілі курсу. Формування у студентів світоглядних орієнтирів активного та відповідального громадянства; необхідних знань та навичок, пов'язаних з ефективною демократичною взаємодією громадян у суспільстві; розуміння соціальної природи цінностей, ролі влади, прав громадян, процесів захисту прав людини, ролі громадянського суспільства у моніторингу діяльності владних інституцій, а також розвиток навичок системного та критичного мислення..

Завдання, які вирішуються в процесі вивчення дисципліни є розкриття:

1. опанування теоретичних основ Громадянського суспільства та сучасної демократії;
2. розкриття сутності поняття Громадянського суспільства та сучасної демократії;
3. опанування принципів і форм громадської участі;
4. надання основ та розвиток умінь аналізу, оцінки та вирішення проблем Громадянського суспільства та сучасної демократії;
5. ознайомлення з особливостями Громадянського суспільства та сучасної демократії.
6. оволодіння знаннями щодо функціонування Громадянського суспільства та сучасної демократії;
7. вивчення та аналіз сучасного стану Громадянського суспільства та сучасної демократії;

4. Результати навчання. Здобувач вищої освіти після проходження курсу повинен: **знати:**

1. основні категорії та поняття Громадянського суспільства та сучасної демократії;
2. сутність та зміст Громадянського суспільства та сучасної демократії;
3. основні підходи та методи вивчення проблем Громадянського суспільства та сучасної демократії;
4. принципи функціонування Громадянського суспільства та сучасної демократії;
5. закони та закономірності Громадянського суспільства та сучасної демократії;
6. сутність та загальні закони організації Громадянського суспільства та сучасної демократії;
7. поняття, значення і місце функцій Громадянського суспільства та сучасної демократії;
8. класифікацію функцій Громадянського суспільства та сучасної демократії.

вміти:

1. ефективно застосовувати закони, наукові підходи і механізми Громадянського суспільства та сучасної демократії;
2. визначати основні типи процесу функціонування Громадянського суспільства та сучасної демократії;
3. розподіляти процес управління в умовах Громадянського суспільства та сучасної демократії;
4. проектувати, організовувати управлінські системи в умовах Громадянського суспільства та сучасної демократії;
5. формувати системи публічного управління в умовах Громадянського суспільства та сучасної демократії.
6. вибирати ефективні варіанти публічного управління в умовах Громадянського суспільства та сучасної демократії;
7. вибирати ефективні засоби і механізми організаційно-управлінської діяльності в умовах Громадянського суспільства та сучасної демократії.

5. Пререквізити. Враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, для початку вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен прослухати такі курси: «Основи теорії та історії державного устрою України», «Децентралізація влади в Україні», «Історія України», «Територіальна організація державної влади».

6. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	0.5 кредитів, 8 занять, 16 годин
Практичні заняття	0.5 кредитів, 7 занять, 14 годин
Самостійна робота	3 кредити, 90 годин
Всього кредитів	4 кредити, 120 годин

Форма проведення занять: лекції, лабораторні заняття, самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, літератури, відеоматеріалів..

7. Тематика курсу..

8. Теми	Кількість годин , відведених на:			
	Всього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
1	2	3	4	5
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи громадянського суспільства та сучасної демократії				
Тема 1 Сутність громадянського суспільства	12	1	1	10
Тема 2 Багатоукладна ринкова економіка і приватна власність – матеріальна основа громадянського суспільства	13	2	1	10
Тема 3 Демократія та її роль в утвердженні механізмів функціонування громадянського суспільства	14	2	2	10
Разом за змістовим модулем 1	39	5	4	30
Змістовний модуль 2. Практичні аспекти громадянського суспільства та сучасної демократії				
Тема 4 Громадські організації, об'єднання, рухи та добровільні асоціації як сфера розгортання ініціативи та простір самореалізації індивіда в громадському суспільстві	12	1	1	10
Тема 5 Інститут релігії та церкви в умовах громадянського суспільства	14	2	2	10
Тема 6. Ідейний плюралізм і багатоманітність як духовний фундамент громадського суспільства	14	2	2	10
Разом за змістовим модулем 2	40	5	5	30

Змістовний модуль 3. Організаційні відносини в громадянському суспільстві та сучасній демократії в				
Тема 7 Толерантність як ціннісне підґрунтя системи соціальних відносин у громадському суспільстві	13	2	1	10
Тема 8. Держава як політично організоване суспільство	14	2	2	10
Тема 9. Правова держава і громадянське суспільство	14	2	2	10
Разом за змістовим модулем 4	41	6	5	30
Усього	120	16	14	90

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність громадянського суспільства, його структура, ознаки та функції	10
2	Зв'язок інституту приватної власності з демократичними правами людини	10
3	Базові принципи та моральні переваги демократії	10
4	Поняття громадського об'єднання, принципи утворення і діяльності	10
5	Релігія як соціальний інститут	10
6	Плюралізм в теорії громадянського суспільства	10
7	Толерантність як основа консолідації громадянського суспільства в Україні	10
8	Народовладдя в Україні та форми його здійснення	10
9	Правова держава та проблеми становлення її в Україні	10
Разом		90

9. Система оцінювання та вимоги.

Загальна система оцінювання курсу	Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій та консультацій, рішення задач під час виконання самостійної та контрольної роботи. За темами „Демократія та її роль в утвердженні механізмів функціонування громадянського суспільства” після завершення розгляду змістового модуля №1 та „Правова держава і громадянське суспільство” наприкінці семестру проводяться самостійні роботи. Контрольна робота проводиться за темою ”Держава як політично організоване суспільство” після завершення розгляду змістового модуля №2. Варіанти завдань до самостійних та контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну. Бали, які набрані студентом під час поточного контролю, дораховуються до модульних оцінок. Підсумковий контроль включає модульний та семестровий контроль. Модульний контроль проводиться у вигляді письмової відповіді на теоретичне запитання та вирішення практичної задачі. Семестровий контроль за результатами вивчення
--	---

	дисципліни проводиться в останній атестаційний тиждень семестру (сесію) шляхом зваженого додавання результатів модульного контролю та постановки підсумкової оцінки до екзаменаційної відомості. Екзаменаційна оцінка виставляється відповідно до шкали оцінювання, що наведена в наступному розділі. У випадку, якщо студент хоче підвищити оцінку, отриману за балами, набраними протягом семестру, він за власним бажанням може скласти екзамен з трьома теоретичними питаннями. В цьому випадку всі набрані протягом семестру бали анулюються, а в екзаменаційну відомість виставляється оцінка, отримана під час складання екзамену. Питання до екзамену знаходяться в пакеті документів на дисципліну.
Практичні заняття	Оцінка 5 балів за практичну роботу виставляється здобувачам вищої освіти за умови виконання завдання та його усний захист виконаної практичної роботи при відповідності усім визначеним критеріям. Відсутність будь-якого компонента знижує оцінку
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувачі вищої освіти, які повністю закінчили всі види робіт, передбачених навчальним планом та набрали необхідну кількість балів (за системою розподілу балів для здобуття вищої освіти) допускаються до підсумкового контролю - екзамену

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи менеджменту малих та середніх підприємств		0.....15
1	Теоретичне питання	0.....5
2	Практичне завдання	0.....5
3	Результат поточного контролю	0.....5
Змістовий модуль 2. Управління підсистемами малих та середніх підприємств		0.....15
1	Теоретичне питання	0.....5
2	Практичне завдання	0.....5
3	Результат поточного контролю	0.....5
Змістовий модуль 3. Організаційні відносини в системі менеджменту малих та середніх підприємств		0.....15
1	Теоретичне питання	0.....5
2	Практичне завдання	0.....5
3	Результат поточного контролю	0.....5
Розрахунково-графічна робота		0.....15
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...60
Семестровий контроль (Екзамен/диференційований залік/залік)		0...40
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

		Оцінка за національною шкалою (екзамен)
--	--	--

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

10. Політики курсу. «У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (25), він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання екзамену всі набрані протягом семестру бали анулюються, а повторний екзамен складається у вигляді тестування.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика дедлайнів

Своєчасність здачі лабораторної роботи оцінюється в 0,5 балу за кожну практичну роботу. Своєчасність здачі контрольної роботи оцінюється в 1 бал. Відповідно, максимальна оцінка за невчасно здані роботи зменшується на зазначену кількість балів. Виключенням може бути наявність поважних причин несвоєчасної здачі зазначених робіт (хвороба, участь в зазначений час в інших видах навчальної, наукової чи організаційної роботи, офіційна робота за фахом тощо).

Політика користування ноутбуками / смартфонами

Прохання до здобувачів тримати смартфони переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та практичних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Ноутбуки, планшети та смартфони не можуть використовуватися в аудиторіях під час занять та під час проведення підсумкового контролю (за виключенням проходження тестового контролю в системі Moodle).

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проєктах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях, винаходи, патенти, авторські свідоцтва за напрямками курсу.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні лабораторних, контрольних та розрахунково-графічних робіт (КР/КП) (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)).

замовлення, підказки вважаються проявами академічної доброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

11. Рекомендована література.

Базова література

1. Громадянська освіта : посібник / О.В. Літвінов, Н.М. Літвінова, за заг. ред. О.В. Літвінова. – Д. : ТАМАРИСК, 2017. – 100 с.
2. Рибалка В.В. Соціально-педагогічне і психологічне забезпечення розвитку дієвого громадянського суспільства і особистості громадянина: посібник. / В.В. Рибалка. – К.:ТАЛКОМ, 2018. – 226 с.
3. Абетка політична. Громадянське суспільство і політика : навчальний посібник. За наук. ред. док. наук держ. упр. О. В. Радченка, вид. 11- е, доп. і перероб. – Київ : 2016. – 48с.
4. Розвиток громадянського суспільства України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів / В. М. Яблонський, О.М. Балакірева, Т.В. Бельська [та ін.]; за ред. О.А. Корнієвського. – К.: НІСД, 2016. – 72 с.
5. Любохинець Л.С. Історія політичних та економічних вчень : навч.посіб. / Л.С. Любохинець, В.М. Шавкун, Л.М. Бабич – К. : «Центр учбової літератури», 2017. – 294с
6. Боренько Я., Донець А. Демократія, права людини та участь молоді. Громадянська освіта для молодіжних працівників: посібник для тренерів. К., 2019. 118 с..
7. Громадянська освіта: посібник / за заг. ред.О.В.Літвінова. Дніпро: ТАМАРИСК, 2017. 100с
8. . Jezard, A. (2018). Who and what is ‘civil society?’ World Economic Forum Agenda article, 23 April 2018, retrieved from. URL: [htt1\(m\)1 0 0 1 78.024 402.89 1023C48011027D02\[03001500130014001C001100030014001](http://www.weforum.org/agenda/2018/04/who-and-what-is-civil-society/)